

ACC. NR M. 14105: 1-7.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ulla Andersson
 Härad: Villands Berättare: Alfred Olsson
 Socken: Ivetofta Berättarens yrke: Smed
 Uppteckningsår: 1954 Född år 1880 i Ivetofta

FOLKLIVS-
 ARKIVET
 LUND

Biografiska uppgifter	Sid. 1
Morfaderns och faderns smedjor	" 1 - 2
Fadern verkmästare på Iföverken 1902-1904	" 2
O. får anställning i Iföverkens smedja	" "
Arbetskamrater, lön	" "
Smedjan, O:s arbete, verkmästare	" 3
När Nielsen hade funnit leran, brändes den hos O:s fader	" 4
Den första kalkugnen	" "
Diverse om Nielsen, Hermansen och Appé	" 4 - 5
Fackföreningen	" 5
Bebyggelsen vid nuv. Kyrkvägen och Allarpsvägen	" 6 - 7
Bebyggelsen vid vägens västra sida	" 6
" " " östra "	" 7
Namnet Tumbby	" "

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 14105:/

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Alfred Olsson: Född 1880 i Ivetofta by, fick vid två års ålder hjärnfeber och blev helt döv. Började vid Dövstumsskolan i Lund i nio års åldern. 16 år gammal kom O. tillbaka till hemmet och började som lärpojke hos fadern.

O:s morfar, som var från Ivetofta och hette Dorff, hade en liten smedja uppe vid Korsholmen, nere vid sjön. Den smedjan revs redan på 80-talet, och det finns ingenting kvar av den.

O:s far, Ola Persson, var bondsmed, född i Skepparslöv. Han hade varit gesäll i Danmark i två år, när han kom till Ivetofta för att hjälpa Dorff i smedjan. Ola Persson gifte sig sedan med Dorffs dotter.

Ola Persson tyckte att svärfaderns smedja var för dålig och skaffade ett litet uthus eller skjul, som låg strax intill Nicklassons affär, och hade smedja där. Familjen bodde tvärs över vägen, i ett långt hus, som nu är renoverat, och som ligger mitt emot Nicklassons affär. I det huset är O. född.

Efter någon tid köpte O:s far ett hus, som kallades

ACC. N:R M. 14105: 2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

"Mor Annas hus". I ena halvan hade han smedja, och i den andra halvan bodde han med sin familj.

Strax efter sekelskiftet byggde Ola Persson det hus, som Adolf Nicklasson nu äger. Ungefär när huset byggdes, hade Ola Persson många beställningar för Iföverken och blev bekant med Hermansen och Appé, och de erbjöd honom en verkmästareplats. Han tog platsen och arbetade på bruket i två år. Då hände det en olycka, och Ola Persson, som stod ansvarig, fick ersätta, och det blev t.o.m. rättegång. I samband med olyckan slutade han och satte 1904 igång en egen smedja igen i det hus, som han hade byggt ett par år tidigare, och han hade den några år. Som verkmästare hade Ola Persson omkr. 90 kr per månad.

Alfred Olsson följde med fadern till Iföverken, när denne började där 1902. En äldre broder till O., Karl Olsson, hade då varit anställd vid bruket i två år, och han stod för smidet, och jämte honom arbetade fyra andra i smedjan. 1902 var det åtta anställda vid smedjan: Nils Malmberg, Anders Malmberg, Martin Isaksson, Alfred Isaksson, Karl Olsson, Alfred Olsson och Ola Persson och dessutom en man från Valje, som sedan reste till Amerika.

O. Hade 20 öre i timmen och arbetade 10 timmar eller mer per dag.

2.

ACC. N:R M. 14105:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3

Den smedja, som O. och hans far började i 1902, låg ungefär vid vattentornet och gamla sågverkstaden. Den brann ner omkr. 1907, men omedelbart efter branden byggdes det upp en ny smedja, som hade för den tiden mycket moderna maskiner. Halva byggnaden var smedja, och halva byggnaden var snickarverkstad. Den smedjan brann ner samtidigt som chamotten, elden spred sig därifrån.

O:s arbete bestod i att beslå träformarna till chamottefabrikens pressar. "Då såg jag aldrig slutet på högen av formar." O. gör fortfarande samma arbete.

När O:s far, Ola Persson, slutade 1904, började Komstedt som verkmästare. Han kom närmast från Ljunggrens verkstad i Kristianstad. Efter honom kom maskinmästare Johansson, som fortfarande är anställd vid Iföverken.

ACC. N:R M. 14105:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

Redan dr Nielsen hade beställningar hos O:s far, Ola Persson. Efter någon tid blev de emellertid ovänner, därför att Nielsen tyckte att smidet inte blev fort nog färdigt, och han flyttade sitt smide till Årup, men var inte nöjd med arbetet där utan måste återvända till Ola Persson.

En smedgesäll hos O:s fader har berättat för O., att när dr Nielsen hade funnit leran på Ivön, skulle han bränna den för att se om den kunde användas, och då lät han bränna den hos Ola Persson, som då hade smedja i "Mor Annas hus".

När O. var liten, brukade han följa sjökanten från Ivetofta ner till Bromölla och stå uppe på vägen och titta ner på "fabriken". Då fanns det endast en ugn, och i den brändes först kalk och sedan tegel. Denna första kalkugn låg ungefär där cementfabriken sedan låg. "Det var bara liksom ett vitt skjul med välvt tak, som en rund hög, och där fanns inget annat." Innan dr Nielsen började bränna kalk, var det nuvarande fabriksområdet en vanlig sjöstrand.

Materialen från Ivön hämtades med segelbåtar, som lade till vid en brygga.

"Nielsen var den högste, och han hade bara några stycken, som hjälpte honom med skriveriet."

Dr Nielsen var gift och hade två barn. Innan gamla

ACC. N:R M. 14105:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

kontorsbyggnaden var uppförd, bodde han i ett rödmålat litet hus, som kallades "Mor Kersti i häcken".

"I och med att Hermansen kom, blev det mycket folk med en gång. Hermansen tog hit Appé, och Appé hade en massa folk med sig. Hermansen verkade slösaktig, och vi tyckte inte heller om att han tog hit galizerna, vi tyckte inte om att de var så dåligt betalda."

"Det var en bror till mig, Per Olsson, som ordnade så att fackföreningen kom till, och det var han, som tog hit talaren."

ACC. N:R M. 14105:6,

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Där Skandinaviska banken nu ligger, fanns en fruktträdgård. Vägskälet där hade höga stengården, och i hörnet låg "Brauns Pernillas hus".

Första huset på vänster hand efter fabriken, om man gick från Bromölla till Ivetofta, var den gamla skolan, ett lågt hus med halmtak, som låg, där gymnastiksalen nu ligger. Omedelbart norr om låg "Mor Annas hus", och sedan kom ett gammalt hus, som har renoverats, och som fortfarande finns kvar. Intill det sistnämnda huset låg ett mycket litet hus, och i det bodde en gammal knekt, som hette Berggren.

"Från knektens upp till slaktar Malmbergs var det sankmark. Slaktar Malmbergs, det är ett mycket gammalt hus, det har legat där i många år." Omedelbart efter Malmbergs, på hörnet när man vek ner till Korsholmen, låg en gammal gård. Ägaren hette Nils Persson.

På hörnet efter Korsholmsvägen låg ett långt, smalt hus, och där bodde dödgravaren. Bakom detta, avsides från vägen, låg ett litet hus, och i det bodde en byggnadssnickare Dorff (ej släkt med O:s morfar). Norr därom låg O:s föräldrahem, och där-efter kom ett gammalt hus, som beboddes av en stenhuggare Mattisson (Mattiasson?), som kallades Mattis. Norr om Mattis' lilla hus låg kamrer Idéns föräldrahem, en stor gård, och därefter fanns det inte några hus förrän vid Bostället.

ACC. N:R M. 14105:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7.

På hörnan mitt emot kyrkogården låg skomakare Knutssons trädgård.

Norr om kyrkan låg gamla prästgården, och därefter kom klockaregården och Perssons gård. Gården, som ligger intill Nicklassons affär, ägdes av "en sorts prästgårdsbonde". Därifrån och upp till scoutstugan, där Gunilla Nykvist bodde, fanns det inte någon bebyggelse, och efter scoutstugan fanns det heller inte några hus förrän vid nämndeman Sven Jönssons gård.

"Jag minns, att mormor en gång stod uppe hos oss och såg ner mot Bromölla, och då sa hon, att det är inte konstigt att det heter Tunby, när det är så tunt med hus."

En dotter till O. var närvarande under intervjun och tolkade frågorna och svaren.